

LAUSUNTO

27.9.2013

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

VIITE: Lausuntopyyntö STM075:00/2011

ASIA: arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa.

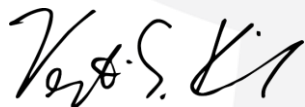
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisia jäseniä on 193 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöjä ja yhteistyöjäsenenä 64 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry:n lausunto koskien arviomuistiota alkoholilain uudistamistarpeista.

Lisätietoja antaa erityisasiantuntija Kaarina Tamminiemi, 040 577 4614,

kaarina.tamminiemi@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

päsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

Yleistä

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää saamastaan lausuntopyyntöä.

Alkoholilainsäädäntöä on Suomen itsenäisyyden aikana uudistettu kolme kertaa 1932, 1968 ja 1994. Kaikissa uudistuksissa on lisätty alkoholijuomien saatavuutta. Samaan aikaan alkoholijuomien kulutus sekä alkoholista aiheutuvat terveydelliset, sosiaaliset ja taloudelliset haitat ovat koko ajan lisääntyneet. Kuitenkin alkoholilainsäädännön tavoitteena on aina ollut alkoholihaittojen vähentäminen. Selvää on, että tavoitteessa on epäonnistuttu ja tulevassa uudistuksessa pitää valita monia vaikuttavia keinoja, joita toteutetaan myös muilla hallinnonaloilla kuin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Pelkästään valistuksella ja tiedotustoimilla ei saada muutosta ihmisten kulutustottumuksiin ja kulutusta kääntymään laskuun. Monien samaan suuntaan vaikuttavien keinojen yhdistelmä voi olla merkittävä erityisesti silloin, kun kansalaisten alkoholiasenteissa tapahtuu muutosta samanaikaisesti.

Nyt lausunnolla oleva arviomuistiossa todetaan, että alkoholijuomiin liittyvän yhteiskuntapolitiikan ensisijaisena tavoitteena on vähentää alkoholin aiheuttamia haittoja kaikissa väestöryhmissä. Kokonaistavoite on hyvä ja kannatettava, kyse on enemmän siitä, miten tavoitteeseen päästään ja vielä kohtuullisen nopeasti.

Suomalaisten alkoholiasenteet 2012 -selvityksen perusteella suomalaisten henkilökohtaiset asenteet alkoholinkäyttöä kohtaan ovat melko yhdenmukaisia. Suurin osa suomalaisista on sitä mieltä, että Suomessa käytetään liikaa alkoholia ja suhtaudutaan liian vapaasti humalajuomiseen. Alkoholipoliittisten toimenpiteiden kannatus vaihtelee suomalaisten keskuudessa. Suomalaisten suhtautuminen alkoholinkäyttöön on edelleen tiukkaa ja tiukka alkoholipoliittikka saa kannatusta.

SOSTEn vastaukset lausuntopyyntöön kysymyksiin

- 1) Mielestämme uudistukselle sen vaikutusten seurannalle tulisi asettaa mitattavia alkoholin kulutuksen ja alkoholin aiheuttamien haittojen vähentämistavoitteita. Lisäksi ehdotamme, että lakiin kirjataan, että tehdään lain terveysvaikutusten arviointia ja missä vaiheessa tämä arviointi tapahtuu.
- 2) SOSTEn mielestä alkoholin saatavuutta voidaan pitää riittävänä eikä sitä tulisi enää lisätä vaan ennemminkin vähentää.

Alkoholin kokonaiskulutusta on tarpeen vähentää merkittävästi

Kannatamme muutaman vuoden välein toteutettavia maltillisia veronkorotuksia. On kuitenkin tarpeen arvioida veronkorotusten vaikutuksia, jotta korotukset eivät johda alkoholijuomien matkustajatuonnin ja salakuljetuksen lisääntymiseen. Säännösten vastaista alkoholijuomien tuontia tulee valvoa hyvin. Ilmoitusmenettely suurien tuontierien osalta on kannatettava esitys.

Kannatamme julkisella paikalla juomisen rajoittamista ja sen kirjaamista järjestyks- ja kokoontumislakiin.

Vähittäismyynnissä myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuuden alentaminen

Arviomuiston mukaan tehokkain tiedossa oleva keino vähentää kokonaiskulutusta olisi luvanvaraisessa vähittäismyynnissä myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuuden alentaminen. Muiston mukaan markkinoiden toimivuuden kannalta olisi parasta valita sama prosenttiraja kuin Ruotsissa eli yli 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät alkoholijuomat myytäisiin Suomessa vain Alkon myymälässä. Toimenpide-ehdotuksen toteuttaminen ei ole fyysisesti vammaisten ihmisten yhdenvertaisen kohtelun

näkökulmasta ongelmattomaa, mutta keskustelua asiasta tulee jatkaa arviomuistiossa ehdotetulla tavalla.

Vähittäiskauppa on esittänyt arvioita, joiden mukaan vähittäismyynnissä myytävien alkoholijuomien siirtäminen Alkoon saattaisi merkitä lähipalvelujen vähenemistä, joka mm. vammaisten ihmisten näkökulmasta ei ole toivottavaa kehitystä. Toisaalta arviomuistiossa todetaan, että Alkojen myynnin lisääntyminen johtaisi niiden määrän lisääntymiseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että nykyistä useammat Alkot sijoittuneena myös paikallisesti pienempien kauppojen ja kaupparyhmien yhteyteen vähentäisivät kaupan keskittymistä ja tukisivat niiden terveempää kilpailua.

Lisäksi kannattaa selvittää muita keinoja. Tällaisia keinoja voisivat olla esimerkiksi tuotesijoitteluun puuttuminen kaupoissa, vähittäismyynnin ikärajakontrolli ja ikärajojen parempi valvonta.

Rattijuopumuksen promillerajan laskemisen lisäksi kiinnitettävä huomiota alkoholin suurkuluttajien määrän vähentämiseen liikenteessä

Pidämme promillerajan laskemista 0,2 promilleen kannatettavana. Tällä viestitään, että alkoholi ja liikenne eivät kuulu yhteen. Tärkeä on myös kiinnittää huomiota promillerajojen noudattamiseen ja resursoida valvontaan riittävästi.

Lisäksi toivomme, että osana alkoholihaittojen vähentämiseen tähtäviä toimia etsitään niitä keinoja, joilla voidaan puuttua erityisesti törkeisiin rattijuopumustapauksiin. Tutkijalautakuntien raporttien mukaan rattijuopot aiheuttivat vuonna 2010 joka neljännen moottoriajoneuvo-onnettomuuden. Liikennevahinkojen rattijuoppojen kuolonkolareissa kuljettaja oli yli 1,2 promillen humalassa.

Työpaikkojen mahdollisuus ehkäistä päihdehaittoja

Alkoholia käyttää yli 90 % suomalaisista. Alkoholi on työikäisten suomalaisten yleisin kuolinsyy. Koska alkoholinkäyttö vaikuttaa merkittävästi ihmisen fyysiseen ja henkiseen terveyteen sekä jaksamiseen työpaikoilla kannattaisi miettiä erityisen päihdeohjelman laatimista kaikille työpaikoille. Työterveyshuollon roolia tulisi myös kehittää alkoholihaittojen ehkäisyssä.

Ehkäisevän päihdetyön ja päihdepalvelujen resurssit on turvattava

Ehkäisevään päihdetyöhön ja terveyden edistämiseen on varattava riittävästi resursseja, jotka mahdollistavat varhaisen puuttumisen ja mm. mini-intervention käytön mm. opiskelija-, perus- ja työterveyshuollossa. Päihdepalvelujen tulee olla kaikkien saavutettavissa ja esteettä.

Hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutuksen lisääminen

Pidämme hyvänä ajatusta, että paikallisia olosuhteita ja näkemyksiä pyritään ottamaan huomioon esimerkiksi silloin, kun mietitään uusia anniskelulupa ja jatkoaikalupia tai kun mietitään, millä yleisillä paikoilla alkoholijuomien nauttiminen voitaisiin kieltää. Paikallisesta yhteistyöstä on hyviä kokemuksia tuloksia mm. PAKKA-hankkeesta. Paikallisesti on helpompi toimia tuttujen yhteistyökumppaneiden kanssa ja luoda pysyviä käytänteitä ja toimintamalleja. Työ paikallisen päihdeilmaston muutoksen kehittämisen puolesta vaikuttaa väistämättä kaikkien kaupungin asukkaiden jokapäiväiseen turvallisuuteen.

Lopuksi

SOSTE katsoo, että arviomuistion ehdotukset ovat perusteltuja kansanterveyden näkökulmasta. Jos alkoholinkäytöstä aiheutuvia haittoja halutaan vähentää, kokonaiskulutusta tulee vähentää. Asiasta on runsaasti tutkimusta. Nyt tarvitaan päätöksiä, joilla asiassa voidaan edetä.